

Na podobnou tématiku se orientuje i **D. Tellinger** „*Петр Первый*“ *Алексея Толстого и проблема реалий* (s. 115–120). Badatel porovnává realie v originále a jejich ekvivalenty ve slovenských překladech a srovnává je s překlady do jiných jazyků (čeština, němčina, angličtina). Paleta reálií je velice pestrá: společensko-politické (úřady, hodnosti), etnografické (jídla, nápoje, oděvy, nábytek), vlastní jména osob i zeměpisné názvy. V závěru autor navrhuje několik způsobů řešení daného problému: 1. transkripce (mechanický přenos z výchozího jazyka do cílového); 2. překlad nebo substituce (neologismus nebo přibližný překlad); 3. kontextový překlad; a kromě toho doporučuje překladateli přípravnou fázi před vlastním překladem, která spočívá ve studiu odborné historické literatury.

V článku *Гипотеза посадской письменности Б. А. Ларина и ее критика в контексте этнокультурной традиции лингвистического изучения памятников русской истории* (s. 75–79) **O. V. Nikitin** dochází k závěru, že studium jazyka sociálních vrstev starého Ruska může vyústit do zajímavých závěrů a prodchnout vědecké výzkumy současnosti. Posadské písemnictví je pak chápáno jako osobitý etnokulturní komponent.

I. Pačay využil srovnávacího studia jazyka ruského a slovenského folkloru při zkoumání typických stylistických příznaků ruské lidové řeči (*Отражение свойств фольклорных, этнических союзов в микролингвистическом исследовании*) (s. 99–105). Předmětem analýzy byla slootovorná kompozice struktur typu *друг-приятель, кормить-поить...* Výsledkem průzkumu je zjištění, že tento typ je charakteristický právě pro ruštinu.

V naší recenzi jsme se soustředili pouze na příspěvky věnované jazyku a ty, které jsou z oblasti literární vědy ponecháváme stranou našeho zájmu. Posuzovaná část sborníku se vyznačuje pronikavým pohledem autorů na zkoumanou problematiku a svou škálou témat může být výbornou studijní pomůckou studentů a vzorným reprezentantem vědeckého zájmu badatelů v oblasti rusistiky na Slovensku.

Zdeňka Nedomová

Anderš, J.: Česko-ukrajinské dialogy. // Чесько-українські діалоги. Reklamně-vydavatelská agentura WIGOW. Brno 1998, 111 s.

Současná Ukrajina je co do počtu obyvatel a hospodářského významu druhou největší republikou po Ruské federaci na území bývalého Sovětského svazu (podle plochy, kterou zaujímá, je až na třetím místě – za Ruskem a Kazachstánem). Na jejím území žije asi 52 mil. obyvatel. Obyvatelé jsou ze tří čtvrtin Ukrajinci, dále Rusové (především na Krymu a v Donbase), Židé, Poláci, Bělorusové, Moldavané a Maďaři. Po rozpadu Sovětského svazu v r. 1992 byla vyhlášena úředním jazykem ukrajinština. Tato

okolnost napomohla tomu, že za hranicemi Ukrajiny vzrostl zájem o její studium. Nezanedbatelný podíl na tom má i ta skutečnost, že po r. 1992 navázaly mnohé evropské státy hospodářské styky s Ukrajinou. Dále neutěšená domácí hospodářská situace donutila mnohé Ukrajince k tomu, aby vyhledávali možnosti pracovních příležitostí ve státech západní, ale především střední Evropy. Na tyto skutečnosti reagovaly zahraniční univerzity. Při katedrách (ústavech) slavistiky vznikala (pokud tam již dřív nebyla) oddělení ukrajinistiky, jejichž úkolem je pěstovat odbornou činnost v oblasti jazykovědné, literárněvědné a kulturologické, dále vychovávat budoucí odborníky-ukrajinisty, popř. pořádat pro zájemce lektoráty z praktického jazyka.

Autorem předkládané konverzační příručky je olomoucký ukrajinista a slavista Josef Anderš, dlouholetý pracovník Ústavu ukrajinského jazyka při Akademii věd Ukrajiny v Kyjevě. Příručka má za úkol uvést Čecha do ukrajinského (Ukrajince do českého) hovoru tak, aby uživatel tohoto jazyka v situacích úředního, turistického a společenského styku byl schopen zeptat se na věci, které ho zajímají, popř. aby dovedl odpovědět na otázky, které mu budou položeny. Konverzační příručka proto obsahuje tematicky uspořádaný souhrn obrátů a vět určených pro aktivní použití. Předpokládané odpovědi či reakce partnera v rozhovoru jsou omezeny na nejnutnější míru.

Konverzační materiál je uspořádán do třinácti témat. Každé téma je označeno nadpisem, který usnadní rychlé vyhledávání potřebné fráze; má tři části. První je dialog. Dialog zahrnuje výrazy a obraty potřebné k rozhovoru o daném tématu. Druhou část tvoří slovník, obsahující nejdůležitější slovní zásobu tématu; je seskupen v heslech seřazených abecedně. Autor se snažil vybrat slova nejpotřebnější a nejužívanější. V třetí části každého tématu jsou uvedeny praktické věty (autor tuto část nazval *Typické výrazy*). Úvodní dialog s těmito větami, obměňovanými podle situace, vyčerpává vcelku možnosti běžného rozhovoru na dané téma.

V závěrečné části jsou připojeny vzory českých a ukrajinských dokumentů (*žádost, životopis, posudek, dopis, objednávka, plná moc, potvrzení, inzerát, zápis /protokol/, osvědčení, smlouva, prohlášení, telegram, kontrakt, licence* aj.).

Spolehlivé orientaci napomáhá podrobný obsah situovaný na konci příručky.

Jak známo, na našem knižním trhu se prakticky nesetkáváme s publikacemi z oblasti ukrajinského jazyka. Tím spíše nutno přivítat skutečnost, že se objevila ojedinelá, užitečná pomůcka, která svým charakterem a zaměřením může být prospěšná při osvojování základních konverzačních obrátů.

Aleš Brandner